

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

The economic content of risk management at the enterprise is revealed, the principles, tools and mechanism of this process are outlined.

Діяльність підприємства в сучасних умовах ведення бізнесу – це процес, з однієї сторони, постійної адаптації до змін у зовнішньому середовищі функціонування, з іншої сторони, – намагання змінити умови та чинники середовища для досягнення запланованих результатів.

Як у першому, так і в другому випадку керівник будь-якого рівня управління підприємством має справу з визначенням, оцінюванням, розробкою та запровадженням дій стосовно ризиків і можливостей в діяльності.

Процес управління ризиками – це діяльність пов'язана з ідентифікацією та проведенням оцінки ризиків, мінімізацією їх негативних наслідків та використанням позитивних ефектів (можливостей), а також включає систематичне здійснення моніторингу рівня ризиків.

Згідно міжнародних стандартів якості ISO управління ризиками здійснюється за принципами:

- безперервності;
- результативності та ефективності;
- узгодження;
- відсутності конфлікту інтересів;
- динамічності;
- системності та комплексності.

Ідентифікація ризиків передбачає: аналізування процесу діяльності та середовища його функціонування; виявлення ризику та визначення його власника; з'ясування наявності попереджувальних заходів або заходів щодо мінімізації негативного наслідку ризику.

Для оцінювання ризиків використовують досить широкий спектр методів. Широко застосовним серед них є метод експертних оцінок, який включає визначення ступеня ймовірності виникнення ризику, ступеня впливу ризику на результати діяльності та інтегрального показника – ступеня значимості ризику. Залежно від величини інтегрального показника згідно шкали оцінювання розробляють або коригують наявну на підприємстві систему заходів щодо впливу на ризик.

Після впровадження системи заходів щодо впливу на ризик здійснюють моніторинг за ключовими параметрами процесів, які відбуваються на підприємстві, а також за результатами діяльності. За умови відхилення окремого параметру процесу чи результату діяльності від очікуваної величини запускається процес ідентифікації ризиків з подальшим їх оцінюванням. На даному етапі визначають та контролюють також залишковий ризик.

Для забезпечення результативності та ефективності процесу управління ризиками на підприємстві мають бути узгоджені дії стосовно ризиків як по горизонталі управління, так і по вертикалі. При цьому узгодження дій по горизонталі відбувається шляхом співпраці структурних підрозділів підприємства у напрямку, визначеному вищим керівництвом.

Важливим чинником успіху в процесі управління ризиками є запобігання (попередження) появі конфлікту інтересів. Забезпечується це, перш за все, шляхом моніторингу потреб, очікувань та ступеня задоволеності вимог стейкхолдерів (зацікавлених сторін) підприємства. До числа стейкхолдерів слід відносити як внутрішніх (керівництво, персонал підприємства), так і зовнішніх (постачальники, підрядники, споживачі, громадські організації, органи державної влади та ін.). Врахування вимог і ступеня задоволеності потреб стейкхолдерів у процесі управління ризиками є основою такої діяльності.

База даних щодо ризиків підприємства повинна містити інформацію у динаміці. Це дасть змогу у процесі як ідентифікації ризиків, так і їх оцінювання отримати більш точні, повні дані для розробки (коригування) заходів щодо впливу на ризики. При цьому вплив ризику може мати як позитивний характер (зумовлювати появу можливостей), так і негативний (призводити до втрат, додаткових витрат тощо).

При розробці заходів впливу на ризик у практиці управління приймають рішення про:

- уникнення ризику для попередження негативних наслідків;
- прийняття ризику з метою використання можливостей;
- усунення джерела ризику;
- змінення ймовірності настання та/або наслідків ризику.

Основним критерієм для прийняття рішення є співвідношення між потенційною вигодою і витратами (негативними наслідками), пов'язаними із ризиком.

Отже, управління ризиками на підприємстві має носити системний, комплексний характер. Ключовими інструментами даного процесу є моніторинг, ідентифікація та оцінювання ризиків. Основою управління ризиками є ризик-орієнтоване мислення персоналу та найповніше врахування вимог й очікувань стейкхолдерів підприємства.

Список використаних джерел:

1. Національний стандарт України ДСТУ ISO 9001:2015 Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2015, IDT). – К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 22 с.
2. Національний стандарт України ДСТУ ISO 31000:2018 Менеджмент ризиків. Принципи та настанови (ISO 31000:2018, IDT). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://document.ua/menedzhment-rizikiv_-_principi-ta-nastanovi-std40864.html
3. Національний стандарт України ДСТУ ІЕС/ISO 31010:2013 Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику (ІЕС/ISO 31010:2009, IDT). – К.: «Мінекономрозвитку України», 2015. – 74 с.